

Kainuu ja
kirjallisuuden
helmet

Ilmari Kianto

1874 - 1970

Ilmari Kianto

7.5.1874 – 27.4.1970

#Spotlit

Korpijärveläinen Ilmari Kianto syntyi Pulkkilassa vuonna 1874 ja muutti sieltä perheensä kanssa Suomussalmen Karhulanvaaran pappilaan vuonna 1879. Ilmarin isä August Benjamin Calamnius oli kalajokista pappissukua ja siirtyi kirkkoherraksi Suomussalmelle. Ilmari kasvoi Suomussalmella ja seurasi pienestä pitäen korven kansan elämää. Hän kävi koulunsa lissä ja Oulussa ja lopulta valmistui Helsingin yliopistosta filosofian maisteriksi pääaineenaan venäjän kieli. Kianto toimikin pari vuotta venäjän kielen opettajana Kajaanissa. Ilmari vaihtoi sukunimensä kotipitäjensä vanhan nimen mukaiseksi, Kiannoksi (Kianda-Kianto-Kianta-Suomussalmi).

Ilmarin elämä oli värikästä ja hän otti rohkeasti kantaa ajankohtaisiin aiheisiin ja myös arvosteli kirkkoa, virkamiehiä ja kaupunkilaisuutta. Hänestä tuli köyhän korven kansan puolestapuhuja ja maalaiselämän puolustaja. Suurelle yleisölle hänen teoksensa Ryysyrannan Joo-seppi (1924) ja Punainen Viiva (1909) ovat tunnetuimmat. Kaiken kaikkiaan Kianto kirjoitti noin 60 teosta, jotka sisälsivät muun muassa luonnonlyriikkaa, näytelmiä ja yhteiskunnallisia romaaneja. Suomen ehkä rakastetuin ja tunnetuin maakuntalaulu, *Nälkämaan laulu*, on Kiannon käsialaa ja se laulettiin ensimmäisen kerran Seppälässä Kajaanin maamiesseuran kokouksessa joulun aikaan vuonna 1911. *Kuulkaa korpeimme kuiskintaa* on tavoittanut jotain suomaisuuden ytimeä, kun laulua lauletaan yhä uudelleen hengennostatuslauluna erilaisissa tilaisuuksissa ympäri Suomen.

Aikanaan Kianto herätti suurta hämmennystä solmimalla Suomen ensimmäisen siviiliavioliiton ja jättämällä lapsensa kastamatta, puolustamalla avoimesti miehen polygamiaa, julistamalla maailmalle uudet naissuhteensa, joita kolmen avioliiton aikana oli "siinä sivussa". Kaiken kaikkiaan lapsia syntyi täysi tusina kolmelle vaimolle. Lasten nimet olivat hauskoja: Otso Tähtivalo, Jormo Gabriel Sotavalta ja Viena Karma Sirkka Salama Kesäheinä Saarenruusu Pikku-Hilkka.

Turjanlinna

Ensimmäinen Turjanlinna

Kianto rakennutti Turjanlinnan kasvavan perheensä kodiksi tiettömän taipaleen taakse korkealle etelärinteelle Suomussalmen Kiantajärven rantaan v. 1912. Talon mallin hän suunnitteli itse. Kajaanilainen kirvesmies Väisänen talon pystytti apunaan Kurimon veljekset. Mutta Talvisodan alkaessa Kianto menetti rakkaan Turjanlinnansa, kun suomalaiset sotilaat polttivat sen vuonna 1939.

Evakkoon lähtiessään pahaa aavistamaton Kianto jätti Turjanlinnan eteisen pöydälle sikarilaatikon kanteen venäjänkielisen viestin, jossa pyysi vihollisen jättämään talo rauhaan ja siirtymään hänen sisarensa, ns. vanhan postineiden huvilaan tai vastapäisen saaren kalamajoihin. Viesti tulkittiin sotapetoksen yritykseksi ja hänet tuomittiin puoleksi vuodeksi kuritushuoneeseen, josta presidentti Kallio myöhemmin armahti.

- Kianto menetti rakkaan Turjanlinnansa sodassa 1939, jolloin suomalaiset sotilaat sen polttivat.
- jätti evakkoon lähtiessään Turjanlinnan eteisen pöydälle sikarilaatikon kanteen venäjänkielisen viestin jossa pyysi vihollisen jättämään talo rauhaan ja siirtymään hänen sisarensa, ns. vanhan postineiden huvilaan tai vastapäisen saaren kalamajoihin - viesti tulkittiin sotapetoksen yritykseksi ja hänet tuomittiin puoleksi vuodeksi kuritushuoneeseen, josta presidentti Kallio myöhemmin armahti. Hänet erotettiin "maanpetturina" useimmista kulttuuriseuroista. Vasta 1950-luvulla tunnustettiin julkisesti hänelle tapahtunut vääryys.
- julkaisi kärsimästään vääryydestä vankilapäiväkirjan *Omat koirat purivat* (1948).
- menetti kansalaiskeräysten ja kustannus-osaakehtiö Otavan avustuksella rakennuttamansa toisen Turjanlinnan tulipalossa v. 1949. Vanhuutensa kesät hän vietti Turjanlinnan rinteillä vaatimattomissa väliaikaisiksi tarkoitetuissa mökeissä, jotka nyt ovat museona.

Ensimmäinen Turjanlinna

Toinen Turjanlinna

Toinen Turjanlinna

- Uusi, hieman vaatimattomampi Turjanlinna valmistui samalle paikalle 1948-49. Muurausvirheen vuoksi se paloi maan tasalle - vakuuttamattomana! - kun uunia ensi kerran lämmitettiin 1.7.1949. Puhelimia tai tietä kun ei ollut, palokunta tuli veneellä paikalle vasta kun kaikki oli ohi.
- asui vuodesta 1953 lähtien talvisin Helsingissä Mariankatu 24:ssä Otavan järjestämässä asunnossa.
- kuoli 27.4.1970 Helsingin Auran sairaalassa viikkoa ennen 96-vuotispäiväänsä.
- siunattiin Helsingin Alppilan kirkossa - siunauksen toimitti oma poika, rovasti Otso Kianto - ja haudattiin valtion kustannuksella Turjanlinnaa vastapäätä omaan Niettussaareen, jonne hän jo vuonna 1927 oli varannut paikan ja omakätisesti kirjoittanut hautataulun tekstin.

Ilmari Kianto -seuran tunnus Tursaansydän

Tursaansydän on ikivanha kiron-suojelumerkki, joka perustuu jo muinaisessa Intiassa tunnettuun swastika-merkkiin. Sitä tavataan Suomessa satojen vuosien ikäisissä puuesineissä, aitanovissa ja astioissa.

Ilmari Calamnius (sittemmin Kianto, 1874-1970) tallensi sen itselleen jo 1800-luvun lopulla Suomussalmella lapsuuskotinsa rannassa seisonen isonvihanaikaisen aitan ovesta ja käytti sitä sittemmin koko elinaikansa omana logonaan mm. sineteissä. Hitler otti hakaristin käyttöönsä paljon myöhemmin.

Tursas-sanan mytologisia merkityksiä ovat mm. merihirviö, vesihiisi, vedenhaltija, maahinen, haltija, jopa jättiläinen. Turso, Iki-Turso mainitaan myös Kalevalassa. Eräs mustekalalaji kulkee myös nimellä tursas tai meritursas.

Ilmari Kianto-seura

Seura perustettiin 6.5.1984 Suomussalmella, kirjailijan koti-seudulla, silloisen Hotelli Kantakievarin Kianto-kabinetissa. Seuran tarjontana on:

- vaalia Ilmari Kiannon kirjallista tuotantoa ja tutkia sitä, kasvattaa lukemisharrastusta sitä ja yleensä kaunokirjallisuutta kohtaan
- vaalia kirjailijan henkistä ja aineellista perintöä, koota, suojella ja järjestää sitä
- tukea kirjailijan kodin, Turjanlinnan, säilymistä Kiannon aikaisessa muodossa

Seuran puheenjohtajana toimii
Päivi Huusko 040 767 2550, paivihuu@gmail.com

Nykyinen Turjanlinnan rauniomökki

On enää kasa kiviä entisten linnojen paikalla sekä väliaikaisiksi tarkoitettut, sodan jälkeen kiireessä kyhätty majat, joissa kirjailija eli poltetun kotinsa raunioille palattuaan. Savusauna, rakennettu v.1913, oli säästynyt tuholta, samoin pikkuruinen jäkäläriihi. Riihi kunnostettiin keittiöksi ja sai nimekseen **Kohtalon Korsu**, ja sen jatkeeksi rakennettiin Niettussaaren rikkiammutun kalamajan hirsistä **Ikin Tupa**. Palaneen makasiini-navetan kivijalal-

le rakennettiin hirsinen ulkorakennus heinälato-osineen, **Tie-täväisen temppele**. Näissä rakennuksissa Kianto perheineen asui 1940-48 ja toiseen kertaan, vain kesäisin, 1949-1968. Nämä rauniotuvat ovat nyt museona, ne on vuokrattu Suomussalmen kunnalle turistikäyttöön. Turjanlinnan opastettu risteily lähtee Ämmänsaaren rannasta ja kestää runsaat pari tuntia. Katso www.suomussalmi.fi

Lue lisää kainuulaisista kirjailijoista:

kainuunliitto.fi/kirjallisuusmatkailu
Kainuun kirjailijat www.kainuunkirjailijat.fi
Kainuun lausujat www.kainuunlausujat.fi
Kainuu.fi
www.spot-lit.eu

